

Finansutskottets yttrande

1995/96:FiU6y

Åtgärder för att bredda och utveckla användningen av informationsteknik

Till trafikutskottet

Trafikutskottet har den 19 mars 1996 beslutat bereda finansutskottet tillfälle att senast den 23 april 1996 yttra sig över proposition 1995/96:125 Åtgärder för att bredda och utveckla användningen av informationsteknologi jämte motioner i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Avgränsning av yttrandet

Det område som i detta sammanhang anknyter till finansutskottets område rör frågor om offentlig upphandling. Dessa frågor behandlas i propositionen i avsnitten 5.4.1 Näringspolitiken (s. 56–57 och s. 60–61) och 5.4.3 Den offentliga förvaltningens IT-användning (s. 70).

De motionsyrkanden som behandlar offentlig upphandling återfinns i motion 1995/96:T51 yrkande 11 av Carl Bildt m.fl. (m) och motion 1995/96:T52 yrkande 5 av Mats Odell m.fl. (kds).

I motion 1995/96:T58 av Eva Flyborg m.fl. (fp) nämns att EDI (elektronisk handel) inom en snar framtid kommer att vara en förutsättning för även de mindre företagen att göra affärer. Något särskilt yrkande som rör offentlig upphandling och IT har emellertid inte väckts i motionen.

Propositionen

I propositionen framhålls att den offentliga sektorns upphandlings- och inköpsprocesser kan förenklas och rationaliseras genom elektronisk handel (med elektronisk handel avses bl.a. att man vid upphandlingar använder elektronikens hjälpmedel baserade på datorkommunikation). Kostnaderna i samband med inköp och upphandling kan sänkas väsentligt samtidigt som kontrollen underlättas. Stat, kommun och landsting finansierar och genomför inom ramen för Toppledarforums arbete ett projekt som syftar till att införa elektroniskt baserade rutiner i den offentliga sektorns upphandlings- och inköpsverksamhet. Målet är att 95 % av upphandlingsvolymen för frekventa varor och tjänster och 50 % av upphandlingsvolymen för övriga generella varor och tjänster upphandlas och beställs elektroniskt inom tre år. En av huvuduppgifterna för projektet är att få till stånd ett ramavtal för programvaror och tjänster för elektronisk handel. En annan viktig uppgift är att öka kunskaperna om och intresset för elektronisk handel genom informationsin-

satser riktade till både offentliga organ och leverantörsföretag. För att ge vägledning om hur man inför elektroniska handelsprocesser kommer särskilda handböcker att utarbetas. Praktiska försök att införa elektronisk handel kommer att stimuleras och stödjas.

Den offentliga upphandlingen inom EU uppgår till totalt mer än 5 400 miljarder kronor per år. Svenska företag, särskilt de mindre och medelstora företagen, har i likhet med motsvarande företag i andra EU-länder svårigheter att få information angående offentliga upphandlingar i EU:s medlemsländer. Regeringen avser därför att uppdra åt NUTEK att finna former för en effektivare informationsspridning till svenska företag när det gäller offentliga upphandlingar inom EU.

I propositionen anförs att huvuddelen av *programutvecklingen* inom industrin ännu bedrivs internt utan konkurrens. Även administrativa system inom näringslivet och i den offentliga förvaltningen utvecklas och förvaltas till stor del i egen regi. Jämfört med annan produktion är graden av industrialisering låg inom programvarutillverkningen. I propositionen understryks vikten av att offentlig förvaltning i högre utsträckning än i dag bör agera katalysator för utveckling av programvara genom offentliga och öppna upphandlingar av väldefinierade programprodukter utifrån användarbehov. Offentlig förvaltning och näringsliv förutsätts kunna lägga ut mer av sin programvarutillverkning utanför den egna verksamheten. Möjligheten att använda s.k. teknikupphandling på IT-området är föremål för en särskild utredning (Utredningen om former och områden för offentlig teknikupphandling, N 1955:06). Utredningen skall redovisa sitt arbete under våren 1996.

Motionerna

I *motion T51* av Carl Bildt m.fl. (m) hemställs i *yrkande 11* att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en databas för offentlig upphandling.

I motionstexten framhålls att inom EU har den IT-baserade offentliga upphandlingen kommit mycket långt. I EU-kommissionens databas, TED (Tenders Electronic Daily), återfinns alla offentliga upphandlingar till ett värde över 1,6 miljoner kronor. Det inkommer ca 400 nya upphandlingar per dag. Den årliga omsättningen uppgår till 5 500 miljarder kronor. Den svenska andelen är 280 miljarder kronor. För svensk del skulle det vara möjligt att inrätta en informationstjänst som täcker in samtliga offentliga upphandlingar som görs av stat, kommuner och landsting, dvs. även de till ett lägre värde än 1,6 miljoner kronor. En sådan informationstjänst skulle gynna konkurrensen, användningen av IT och leda till betydande effektiviseringar inom den offentliga sektorn. Motionärerna anser att ett initiativ för att pröva upprättandet av en sådan databas snarast bör tas.

I *motion T52* av Mats Odell m.fl. (kds) återfinns ett allmänt formulerat *yrkande 5* där det hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statens roll. I motionen finns ett särskilt avsnitt om upphandling där det anförts att den offentliga sektorn måste göra

all upphandling elektronisk. Därmed sparas pengar, nya flexibla arbeten kan skapas och mindre företag ges bättre möjligheter att komma in på marknaden. Motionärerna understryker att all upphandling måste ske på sådant sätt att även små företag har goda möjligheter att ta del av förfrågningar och lägga anbud.

Utskottet

Utskottet har ingen erinran mot den i propositionen föreslagna IT-användningen inom det område som berör offentlig upphandling.

I *motion T51 (m)* föreslås att den databas som skall upprättas för aktuella upphandlingsprojekt också bör omfatta sådana projekt vars storlek ligger under de enligt EG-direktiven angivna tröskelvärdena. I *motion T52 (kds)* finns ett yrkande med liknande innebörd.

Utskottet vill med anledning av dessa motionsyrkanden anföra följande.

Den svenska lagen om offentlig upphandling (LOU) omfattar krav på upphandlingen även för sådana projekt som understiger EG-direktivens tröskelvärden. För att undvika ett alltför omfattande byråkratiskt förfarande är det enligt LOU för dessa enligt EG:s definition mindre upphandlingsprojekt tillåtet att använda *förenklad upphandling* och för projekt av mycket ringa omfattning *direktupphandling*.

Förenklad upphandling innebär en upphandling där alla leverantörer har rätt att delta, deltagande leverantörer skall lämna skriftligt anbud och den upphandlande enheten får förhandla med en eller flera anbudsgivare. *Direktupphandling* innebär en upphandling utan infordrande av skriftligt anbud.

Varken vid förenklad upphandling eller vid direktupphandling ställs några krav på annonsering. Infordring av anbud kan ske genom skrivelse. Detta innebär att upphandlingsprojekt under EG-direktivens tröskelvärde inte kräver någon obligatorisk registrering. Det förslag till en utvidgad databas som föreslås i *motion T51 (m)* ställer krav på ändring av LOU. Som utskottet ser det föreligger det emellertid inte några skäl till att ställa omfattande krav på upphandlingsförfarandet för sådana projekt. Möjligheten att genomföra förenklad eller direkt upphandling bör även fortsättningsvis gälla för sådana projekt. Vad utskottet här anfört innebär att utskottet inte delar motionärernas uppfattning att samtliga upphandlingar – dvs. även de som understiger EG:s tröskelvärde – skall ingå i den databas som enligt propositionen bör upprättas av NUTEK.

Stockholm den 18 april 1996

På finansutskottets vägnar

Jan Bergqvist

I beslutet har deltagit: Jan Bergqvist (s), Per-Ola Eriksson (c), Sören Lekberg (s), Lisbet Calner (s), Bo Nilsson (s), Sonja Rembo (m), Arne Kjörnsberg (s), Sonia Karlsson (s), Lennart Hedquist (m), Anne Wibble (fp), Susanne Eberstein (s), Johan Lönnroth (v), Fredrik Reinfeldt (m), Roy Ottosson (mp), Mats Odell (kds), Kjell Nordström (s) och Per Bill (m).

Avvikande mening

Sonja Rembo (m), Lennart Hedquist (m), Anne Wibble (fp), Fredrik Reinfeldt (m), Mats Odell (kds) och Per Bill (m) anför:

Som vi ser det bör möjligheten att genomföra förenklad upphandling och direktupphandling för projekt under EG:s tröskelvärden kvarstå. För projekt under tröskelvärdena där det finns en väl etablerad leverantörsmarknad kommer upphandlingen att ske genom annonsering och inte genom skrivelse. Därigenom blir upphandlingen affärsmässig och effektiv.

Även om någon obligatorisk anmälningsskyldighet inte föreligger enligt LOU för projekt under EG:s tröskelvärden är det av stor vikt, som framhålls i motionerna T51 (m) och T52 (kds), att dessa kommer ut på upphandlingsmarknaden. NUTEK bör därför finna vägar – t.ex. genom någon form av löpande information till upphandlande enheter – för att projekt som annonseras skall komma med i den databas som skall ge information om aktuella upphandlingar.

